



PORTAKAL

Ocak 2020, Ürün No: BÜ-18

Dünya Portakal Verileri (bin ton)

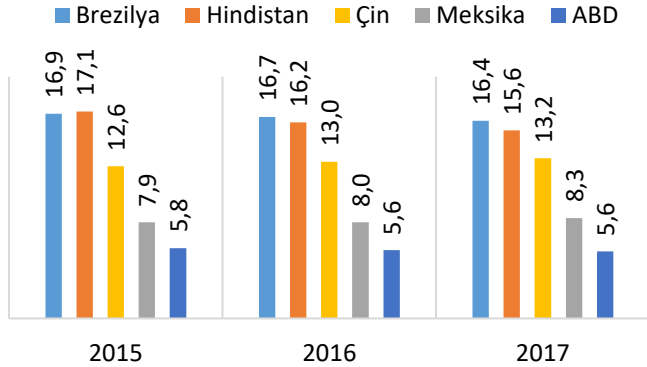
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Değişim (%) ²
Alan (bin ha) ¹	4.163	4.005	3.955	3.862	-	-2,3
Verim (ton/ha) ¹	17,40	18,11	18,57	18,98	-	2,2
Üretim	48.773	47.077	53.838	47.996	54.279	13,1
Tüketim	28.191	29.059	28.952	29.758	30.638	3,0
İthalat	3.740	4.097	4.171	4.523	4.459	-1,4
İhracat	4.061	4.458	4.794	4.898	4.734	-3,3

Kaynak: ¹/FAO, USDA (Erişim: 10.01.2020), ²/Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

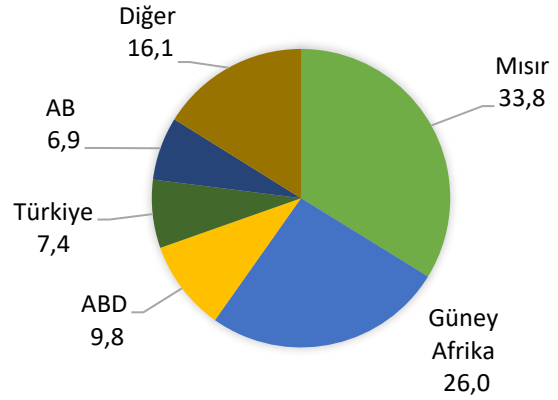
Dünyada 2018/19 üretim sezonunda 102 milyon ton turunçgil üretimi gerçekleşirken, bir önceki sezona göre toplam turunçgil üretiminde %9 oranında artış görülmüştür. Portakal, toplam turunçgil üretiminin %53'ünü karşılarken mandarin %32, limon %8, altıntop ise %7'sini karşılamıştır. Turunçgil ürünleri içerisinde üretimde bir önceki sezona göre %13 oranı ile en fazla artış portakalda görülmüştür. Aynı sezonda 20,2 milyon tonluk üretim payı ile Brezilya dünya portakal üretiminde

liderliğini korumuş, Türkiye ise dünya portakal üretiminin %4' ünü karşılayarak üretimde yedinci sırayı almıştır. Brezilya aynı zamanda 2018/19 üretim sezonunda gerçekleştirdiği 1,4 milyon tonluk portakal suyu üretimi ile dünya portakal suyu üretiminin %64'ünü, 1,2 milyon tonluk ihracat ile de dünya portakal suyu ihracatının %76'sını karşılamıştır. Dünyada en fazla portakal ihracatı yapan ülkeler Mısır ve Güney Afrika, en fazla ithalat yapan ülkeler ise AB ve Rusya'dır.

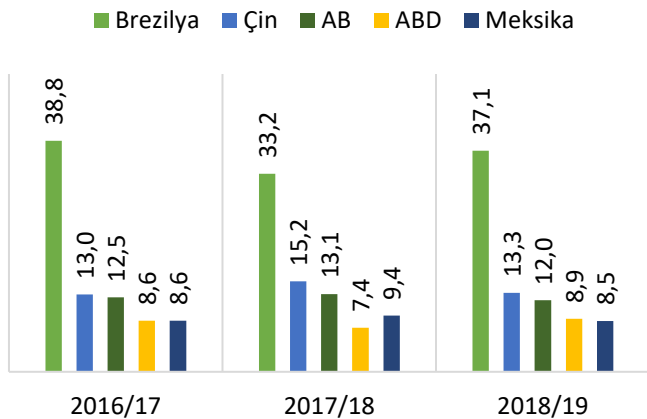
Portakal alanlarına göre önemli ülkeler (%)



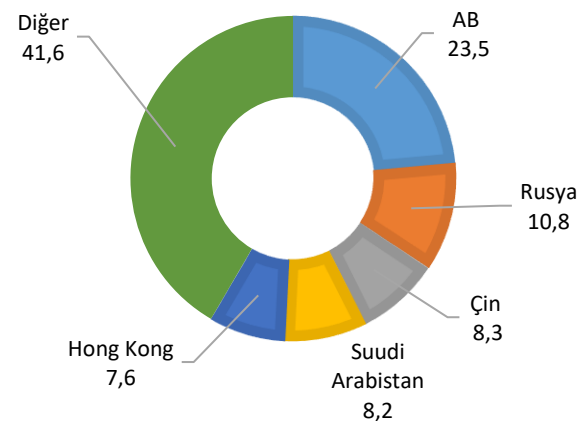
Ülkelere göre dünya portakal ihracatı (2018/19, %)



Portakal üretiminde önemli ülkeler (%)



Ülkelere göre dünya portakal ithalatı (2018/19, %)



TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri'ne göre; 2019 yılında Türkiye turunçgil üretimi 4,3 milyon ton olarak gerçekleşirken, üretimin %40'ı portakal, %33'ü mandarin %22'si limon, %6'sı altıntopa aittir. Aynı sezonda Türkiye portakal üretiminin önceki sezona göre %10,5 oranında azalarak, 1,7 milyon ton olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Türkiye Portakal Verileri (bin ton)

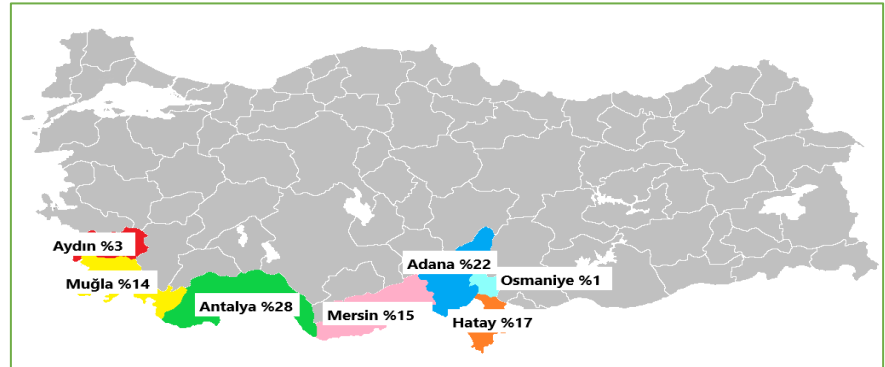
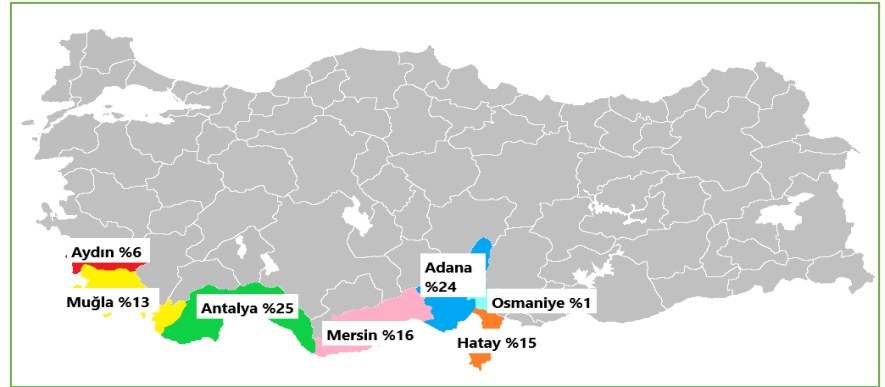
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Değişim (%) ²
Toplu meyveliklerin alanı (1000 da)	547	543	527	513	508	-1,0
Ağaç başına ortalama verim ¹ (kg/ağaç)	133	132	136	154	149	-3,2
Üretim	1.780	1.817	1.850	1.950	1.900	-2,6
Tüketim	1.336	1.240	1.131	874	-	-22,8
İthalat	162	108	161	116	-	-28,1
İhracat	426	511	716	1.046	-	46,2

Kaynak: TÜİK (10.01.2020) ¹/ Washington cinsi portakalın verimi baz alınmıştır. ²/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

Portakal yetiştiriciliğinde toplu

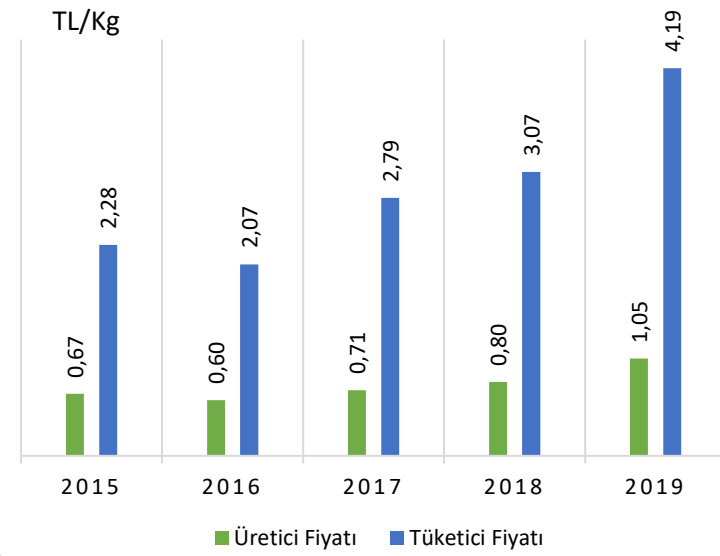
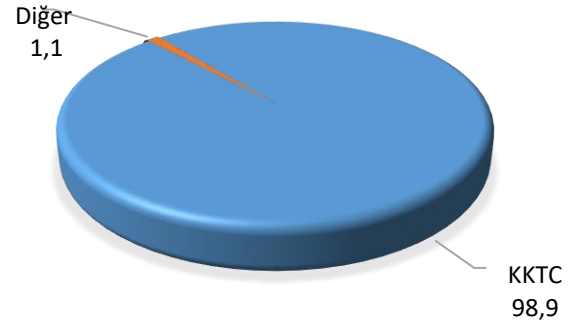
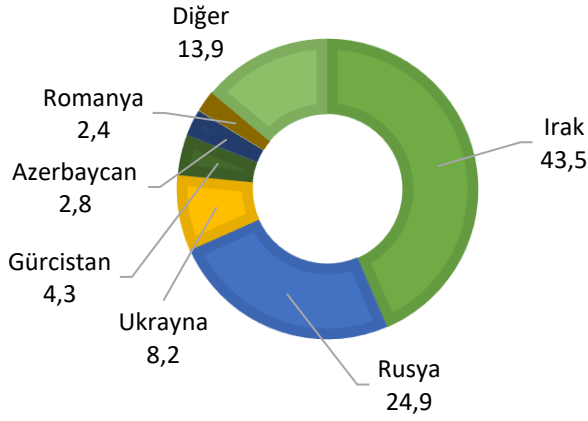
meyveliklerin alanı; 2018 yılında 508 bin dekar olup; Antalya (%25), Adana (%24) ve Mersin (%16) illeri sırasıyla alan açısından önemli illerdir. TÜİK verilerine göre, ağaç sayılarının son beş yıllık seyri incelendiğinde, 2018 yılında meyve veren ağaç sayısında (13,1 milyon adet) 2014 yılına göre %5 oranında, meyve vermeyen ağaç sayısında ise (681 bin adet) aynı yıla göre %40 oranında azalma görülmüştür.

Portakal üretimi; 2018 yılında Türkiye'de 4,9 milyon ton civarında gerçekleşen turunçgil üretiminin %39'unu portakal oluşturmıştır. Üretilen portakal çeşitlerinin %73'ü Washington, %4'ü ise Yafa çeşidi portakala aittir. Üretimin %82'si Akdeniz, %17'si Ege Bölgesi'nden karşılanırken, iller açısından bakıldığında Antalya, Adana, Hatay, Mersin ve Muğla illeri üretimin %96'sını karşılamıştır.



Türkiye'de Portakal Destekleme Politikaları: 2019 yılı ÇKS kayıtlarına göre tarımda kullanılan mazot ve gübre desteği için Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli Kapsamında desteklenen ürünlerin dışında kalan diğer bütün ürünlere mazot desteği olarak 15 TL/da, gübre desteği olarak 4 TL/da alan bazlı destekleme ödemesi yapılacaktır. Toprak analizi desteği olarak asgari 50 dekar ve üzeri tarım arazilerinde, her 50 dekar araziye kadar analiz başına yetkili toprak analiz laboratuvarlarına 40 TL destek sunulmuştur. Sertifikalı fide/fidan ve standart fidan kullanım desteği uygulamalarında 2019 yılı için, bodur-yarı bodur meyve türleri ile bahçe tesisinde standart fidan kullanımına 100 TL/da, sertifikalı fidan kullanımına 400 TL/da destekleme ödemesi yapılacaktır. Ayrıca sertifikalı sınıfında fidan üretimi yapan, bunların satışını yurt içinde gerçekleştiren, Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş tohumculuk kuruluşu kabul edilen, ÇKS'ne kayıtlı gerçek ve tüzel kişilere 2019 yılında ürettikleri aşılı fidan adedi başına 1 TL, aşısız fidan adedi başına 0,5 TL sertifikalı fidan üretim desteği ödemesi yapılacaktır.

Türkiye'nin portakal ihracatında önemli ülkeler (2019, %) Türkiye'nin portakal ithalatı yaptığı ülkeler (2019, %)



2019 yılı portakal üretici fiyatı bir önceki yıla göre %31'lik artışla 1,05 TL/kg, 2019 yılı Aralık ayında ise yine bir önceki yılın aynı ayına göre %37'lik artışla 1,19 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılı tüketici fiyatı ise, önceki yıla göre %36 oranında artarken, Aralık ayı fiyatı önceki yılın aynı ayına göre %25 oranında artarak 3,57 TL/kg'a ulaşmıştır.

Fiyatların son 5 yıllık seyri incelendiğinde ise, TÜİK verilerine göre, 2019 yılında üretici fiyatlarının 2015 yılına göre %57, tüketici fiyatlarının ise %84 oranında arttığı görülmektedir.

Portakal yetiştiriciliği için Tarım ve Orman Bakanlığı'nın üreticiye verdiği tarımsal desteklere bakıldığında, kilograma verilen desteklerin toplamında son 5 yıllık süreç içerisinde önemli bir değişiklik olmadığı görülmekle birlikte 2015 yılı portakal yetiştiriciliği için kilograma en fazla desteğin verildiği yıl olmuştur. 2019 yılında verilen desteklerin %95'i sertifikalı fidan kullanımına ayrılmıştır. 2016 yılında toprak analizi desteği verilmemiş, 2017-2019 yıllarında ise; asgari 50 dekar ve üzeri tarım arazilerinde, her 50 dekar araziye kadar analiz başına yetkili toprak analiz laboratuvarlarına 40 TL destek sunulmuştur. 2016 yılı gübre ve mazot desteği toplamı 11 TL/da olacak şekilde birlikte verilmiştir.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Toprak Analizi	Sertifikalı Fidan	Gübre	Mazot	Toplam
2015	0,0009	0,1485	0,0025	0,0018	0,1537
2016	-	0,1441	0,0040		0,1481
2017	0,0003	0,1273	0,0013	0,0029	0,1317
2018	0,0003	0,1315	0,0013	0,0033	0,1364
2019	0,0003	0,1315	0,0013	0,0049	0,1381

Kaynak: TOB, TEPGE Hesaplamaları (Sertifikalı fidan kullanım desteği bodur meyve fidan türlerine verilen destekleri kapsamaktadır.)

	2015	2016	2017	2018	2019
Portakal Fiyatı (TL/kg) ¹	0,67	0,60	0,71	0,80	1,05
Portakal Fiyatı + Destek (TL/kg)	0,82	0,75	0,84	0,94	1,19
Gübre Fiyatı (TL/kg) (20.20.0) ²	1,11	0,90	1,10	1,59	1,89
Mazot Fiyatı (TL/lt) ³	3,85	3,85	4,69	5,78	6,43
1 kg portakal ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Portakal/Gübre	0,60	0,67	0,65	0,50	0,55
Portakal + destek/Gübre	0,74	0,83	0,77	0,59	0,63
Portakal/Mazot	0,17	0,16	0,15	0,14	0,16
Portakal + destek/Mazot	0,21	0,19	0,18	0,16	0,18

Kaynak: ¹/ Portakal fiyatı TÜİK üretici fiyatı, ²/ Gübre fiyatı BÜGEM,

³/Mazot fiyatı TÜİK tüketici fiyatı.

2019 yılı destek hesaplamalarında 2018 yılı Portakal Washington verimi kullanılmıştır.

Portakal Girdi Pariteleri

2015 yılına göre 2019 yılında portakal üretici fiyatları %57, gübre fiyatı %71, mazot fiyatı ise %67 oranında artmıştır. 2015 yılında 1 kg portakal ile 0,6 kg gübre, 0,17 lt mazot alınabiliyor iken, 2019 yılında girdi fiyatlarındaki artışa bağlı olarak 1 kg portakal ile 0,55 kg gübre, 0,16 lt mazot alınabilmektedir. Böylece son 5 yıl içerisinde 1 kg portakal ile alınabilecek gübre miktarında %8, mazot miktarında %6 oranında azalma görülmektedir. Üretici fiyatına desteklerin de ilave edilmesiyle beraber 2019 yılında 1 kg portakal ile 0,63 kg gübre, 0,18 lt mazot alınabilmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Turunçgil yetiştiricilerinin turunçgil tarımına yönelmesinde; ürünü pazarlama olanağı ve satış garantisi, üretim tekniği hakkında bilgi sahibi olma, çeşit ve doğal koşullar gibi faktörler öne çıkmaktadır. Üretimi olumsuz yönde etkileyen faktörlerin başında; girdi maliyetlerindeki değişiklikler, ürün fiyatlarındaki değişiklikler, ürünün satış zamanı, hastalık ve zararlıların verimi düşürmesi, ülkenin ekonomik durumundaki değişiklik, ürün fiyatı, ürünlerin verimindeki değişiklikler, arazi fiyatlarındaki değişiklikler gelmektedir. Turunçgil üretimini olumsuz yönde etkileyen bu faktörlere karşı üreticilerin alabilecekleri önlemlerin başında; işletme dışı yatırım yapmak, ürünün satılacağı pazar hakkında bilgi sahibi olmak, depolayarak farklı zamanlarda ürün satışı yapmak gelmektedir. Diğer çiftçilerle ortak hareket etmek, ürünü satın alan kişi hakkında bilgi edinmek, borçlanmayı azaltmak, vadeli satış yapmak, mevcut kaynakların kullanımını planlamak, uygun fiyattan girdileri önceden depolamak, işletmede birden çok ürüne yer vermek, ürün sigortası yaptırmak öne çıkan diğer faktörler arasında yer almaktadır. Son yıllarda ürünü mamul haline getirip işleyerek satmak, sözleşmeli üretim yapmak ve yeni üretim teknikleri kullanmak da etkili olmaktadır. Tarımsal faaliyetler sonucu elde edilecek gelirin garanti olmaması veya işletmecinin ve ailesinin geçimini sağlayacak düzeyde olmaması gibi sebeplerden dolayı üreticiler işletme dışı yatırım yapmaya yönelmektedir. Turunçgil üretiminin

sürekliliği turunçgil üreticilerinin yeterli ve istikrarlı bir gelir elde etmeleri ile mümkün olacaktır (1).

Türkiye’de portakal pazarlama konusunda; üretici örgütlenmesi ile iç ve dış pazar olanaklarının geliştirilmesi çözüme yönelik temel önerilerdendir. Belirtilen bu öneriler ışığında ulusal ve uluslararası pazarlarda rekabet edebilmenin ön koşulu kalite ve standartlaşma ile birlikte küçük üreticilerin kümelenme yöntemiyle, aynı ürünleri üretmelerine teşvik ve mali destek verilerek üretimde kalite artışı sağlamaktır. Çünkü Türkiye’nin iç pazar ve işletme yapısı, sermaye birikimi, teknolojisi, otomasyona dayalı, binlerce malı, bilinmeyen pazarlar için üreten sanayileşmeye izin verecek ölçüde yeterli düzeyde değildir. Bu nedenle, Türkiye’de işletmeler, uluslararası şirketlerin dış rekabetinden korunmak, ihraç mallarına güvenli dış pazarlar bulabilmek ve iç pazar darlığını kırabilmek için hem üretimde hem de pazarlamada kümelenme yoluyla güç birliği yapmak durumundadır (2).

Yararlanılan Kaynaklar

1/ Dünyada ve Türkiye’de Turunçgil Üretiminin ve İhracatının Değerlendirilmesi, Atlı H.F., Söyler O., Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 79, Ekim 2018, s. 357-366.

2/ Türkiye’de Portakal Üreticilerinin Portakal Pazarlamasına Yönelik Sorunların Çözümüne Bakışı, Oral M.A., Akpınar M.G., 2017.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Eda AYGÖREN, eda.aygoren@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833/132